

SKJEBNEDAG: I dag er det 60 år siden Adolf Hitler overtok makten i Tyskland.

Foto: NTB

Filmen «Stalingrad» sparer ingen

Publikum strømmer til storfilmen «Stalingrad». De får to timer og tyve minutter med menneskeslakt.

Aftenpostens korrespondent
HALVOR HEGTUN

Berlin. Regissøren Joseph Vilsmaier har sett det som sin oppgave å gjenskape slaget om Stalingrad akkurat slik det var. Soldatansikter vrir seg i smerte. Armer og ben amputeres på overfylte lasaretter. Russiske kvinner hulker seg ned i nærmeste kjeller med barn på armen, mens

ildsøyene står til værs over sønderskutte fabrikker og bygårder. I kinosalen i Berlin krøller folk seg i ubehag nedover seteradene. Tenk at det bare er femti år siden...

Vi møter en gruppe soldater som i oktober 1942 hviler ut i en leir på Sicilia etter å ha kjempet i slaget om El-Alamein. Leirsjefen beordrer oppstilling. Det vanker en og annen medalje. Til slutt kommer det korte budskapet som betyr døden for nesten samtlige: – Føreren har bestemt at dere er modne for nye oppgaver.

Paulus

Snart skrangler toget østover. Til Stalingrad. Hitlers sjette arme, anført

av general Paulus, har i september rykket inn i den langstrakte industribyen ved Volgas bredd. Men Paulus får aldri kontroll. Russerne omgrupperer sine soldater, henter enorme forsterkninger, bryter gjennom de rumenske stillingene som tyskerne har plassert rundt byen. Etter tre dagers offensiv i november er tyskernes mareritt et faktum. Stalingrad er omringet av Den røde arme.

Verdenskrigen har nådd sitt vendepunkt. 250 000 mann er gått i fellen i en iskald vinterby. Herman Göring lover flytransporter. Noen heldige tusener blir fløyet ut. Men langt, langt borte sitter en vanvittig Fører og beordrer fortsatt krig, krig til siste

slutt, selv om prisen han betaler er uhyggelig. Slaktet fortsetter.

Over 100 000 tyskere – mer enn 1000 om dagen – blir tatt av kuler, av kulde, av sykdom og sult. 2. februar må general Paulus strekke våpen og gå i fangenskap, sammen med 91 000 av sine soldater. Bare 6000 vender tilbake til Tyskland i live.

Noen av dem har deltatt i dokumentasjonsprogrammer på fjernsynet de siste dagene. Tilbake i Stalingrad – som siden 1957 igjen har hett Volgograd – faller de i gråt foran åpent kamera mens de gjør håpløse forsøk på å forklare hvordan det egentlig hendte.

Filmen har kostet over 80 millioner kroner å lage, og minst en million mennesker må se den dersom budsjettet skal holde. Opptakene er gjort i Finland med flere tusen statister og et knippe originale russiske T34-panservogner.

Mottagelsen er blandet. Teknisk sett er Vilsmaier på høyden. Han anklages heller ikke for å underslå lidelsene til sivilbefolkningen og de russiske soldatene. Kanskje dede så mye som to millioner mennesker i slaget om Stalingrad. Men replikkvekslingen blir for liten og banal, mener mange av kritikerne. Vilsmaier tegner ikke noen nære portretter av hovedpersonene.

– Bevisst politikk, parerer regissøren. Han har laget en antikrigsfilm. Omhyggelig har han unngått alt som kan bli tolket som helteroller. Til slutt er det bare døde.

– Det ville være galt å fokusere på det ørlille mindretall som overlevde slaget, sier Joseph Vilsmaier som ikke hadde regnet med at filmen hans i 1993 skulle få slik en «skremmende aktualitet». Den skal vise voldens meningsløshet, tegne et stykke tysk historie, avverge det minste forsøk på å kaste et forsoningslys over det som foregikk.

Publikum kommer, trass i vekslende kritikker. Det er en film man uansett «bør ha sett», ser det ut til.

103704